

– стратегічне планування в територіальній громаді має базуватися не лише на виявленні сильних та слабких сторін, а також її можливостей, воно неможливе без усвідомлення ризиків та розробки безпекової складової в стратегічному плані відновлення та розвитку. Зрозуміло, що бачення ризиків в різних громадах та шляхів убезпечення від них будуть різними, але навіть з Перемогою України, у повоєнний період, будуть зберігатися ризики військової агресії, диверсій, ракетних ударів, кібератак тощо. Процес стратегічного планування повинен ув'язувати ситуацію з безпекою із потенціалом громади щодо розробки стратегії та формування безпечного середовища.

Список використаних джерел:

1. Волосяк М.В., Сіренко І.В. Комплексна безпека як складова відновлення та розвитку українських громад / International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. 1316-1334pp. ISSN 1512-4916. DOI 10.5281/zenodo.7825520
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій. Закон України від 09.07.2022р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022р. № 1159. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель. Закон України в редакції від 09.06.2022р. № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

Ірина ДЕМКІВ

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ГАРАНТУВАННЯ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ КРИТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Розвиток підприємництва завжди вважався одним зі ключових індикаторів макроекономічного зростання, зрілості національної економіки, демократизації суспільства, становлення базисних інститутів досконалого ринку, як от – прозоре конкурентне середовище, відсутність адміністративних бар'єрів та тиску, нульова толерантність корупції, тінізації економічних відносин, офшоризації податків та капіталів тощо.

Інститут підприємництва практично у всі часи перебував у фокусі наукових дискурсів та досліджень. За увесь період наукових пошуків

видається доцільним виокремити такі домінуючі стадії наукового дискурсу в частині підприємництва, як: ототожнення підприємництва та ризику в бізнесі, організації і веденні власної справи (XVIII ст.; Р. Кантільйон, Й. Тюнен, Г. Мангольд, Ф. Найт); усвідомлення і виведення на перший план поняття інновацій та інноваційності як основної характерної риси підприємництва (Й. Шумпетер); розуміння та доведення поліфункціональної моделі підприємництва і фокусування головної уваги на особистих якостях підприємця (Л. фон Мізес, Ф. Хайек, І. Кірцнер).

У контексті високого рівня соціалізації підприємництва можна виокремити результати досліджень Х. У. де Сото (1990-ті рр. XX ст.), який формує доволі широке, проте водночас і конкретне трактування: «... людська діяльність як невід'ємна та фундаментальна творча особливість, притаманна усім людям, а також сукупність узгоджених навичок, що стихійно забезпечують виникнення, збереження та розвиток цивілізації» [1, с.47].

Сучасні дослідження підприємництва називають четвертою «хвилею» розвитку теорій підприємницької функції. Тут акценти зміщуються вже на особливості управління. Так, Д. Куратко та Р. Ходжетс визначають підприємництво як процес інновації при створенні нового ризикового підприємства з використанням таких чотирьох основоположних величин, як особистість, оточення, організація та процес [2, с.7-8].

Можна констатувати, що нинішніми базисними критеріями віднесення суб'єктів господарювання до підприємницького сектору є: самостійність, інноваційність, підприємливість (ініціативна творча діяльність), ризик, отримання прибутку. Відповідно, коли мова йде про підприємницький сектор національної економіки, то він являє собою інституційну сукупність суб'єктів бізнесу – підприємств – юридичних осіб та фізичних осіб підприємців.

Однак, останнім часом (початок XX ст.) активізувалася увага науковців до проблематики державної політики управління розвитком підприємницького сектора в складних умовах критичного послаблення параметрів економічної безпеки та посилення агресивності зовнішнього бізнес-середовища. Цьому посприяли низка глобальних і локальних фінансово-економічних криз, особливо 2008-2009 рр., негативні наслідки пандемії COVID-19, а також перехід до гострої фази воєнного конфлікту в Україні.

Активізувалися наукові дослідження в царині економічної безпеки підприємництва, а також державної політики її забезпечення. Повномасштабна війна стала екзистенційним викликом для

вітчизняного бізнесу, який змушений функціонувати та виживати як в умовах безпосередніх обстрілів, так і в середовищі дестабілізації внутрішнього ринку, систем логістики, високих темпів і обсягів зовнішньої і внутрішньої міграції, девальвації грошової одиниці, зниження купівельної спроможності населення, здорожчання паливо-мастильних матеріалів та більшості інших товарів і послуг, відсутності постання електричної енергії, руйнування інфраструктури тощо.

Вже на нині багато вітчизняних і зарубіжних науковців активно вивчають проблематику безпеки бізнесу в умовах війни, а також розробляють спеціалізований інструментарій державного регулювання цих процесів заради збереження підприємств і робочих місць, адже від цього залежить чи вистійть національна економіка на загал, а економічна безпека держави – системоутворююча компонента національної безпеки кожної країни.

Отже, як переконливо доводиться в економічній літературі з проблем безпеки, на будь-якому рівні та для будь-якого об'єкта безпеку потрібно досліджувати лише з позицій системного підходу, що закономірно з огляду на вплив на її параметри як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, її розгалужену функціонально-структурну характеристику, істотну кількість ризиків та загроз, наявність взаємопов'язаних елементів, керуючих суб'єктів та керованих об'єктів тощо. Відповідно, система економічної безпеки підприємництва є одним із елементів системи економічної безпеки держави. Своєю чергою, вона формується з власних елементів, серед яких – підсистеми економічної безпеки окремих підприємств та фізичних осіб – підприємців, інших самозайнятих осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність.

Саме тому в цілях гарантування економічної безпеки бізнесу держава має створювати сприятливі макроекономічні умови, але цього не достатньо. Ще має вестися активна діяльність на мікрорівні. Важливим є імплементація дієвих та ефективних механізмів і засобів управління безпекою на рівні суб'єктів господарювання.

Позаяк, достатньо влучно характеризують поняття державного регулювання в цілях забезпечення економічної безпеки підприємницького сектора національної економіки Р. Уразалієв та Т. Васильців: «Динамічно-структурна характеристика економічної безпеки підприємництва в системі економічної безпеки держави може розглядатися як співвідношення завдань (перелічених у порядку посилення рівня вагомості): 1) забезпечення розвитку сукупності інституцій безпеки суб'єктів підприємництва; 2) гарантування безпеки стратегічно важливих підприємств (містоутворюючих та підприємств, які мають важливе значення для економіки і безпеки держави); 3) демонополізація економіки;

4) підвищення рівня ділової активності (зниження рівня інертності економіки); 5) посилення державно-приватного партнерства; 6) підвищення рівня інноваційно-інвестиційної активності суб'єктів підприємництва (як чинника посилення конкурентоспроможності економіки); 7) забезпечення структурних зрушень в економіці на регіональному та місцевому рівні (внаслідок раціонального та структурно-збалансованого розвитку підприємництва); 8) зміцнення структурних складників економічної безпеки держави; 9) забезпечення високого рівня узагальненого показника економічної безпеки держави» [3].

Враховуючи вище зазначене, констатуємо, що велика кількість підходів є свідченням недостатньої досконалості кожного з них. Однак, складові характеристики та недоліки підходів важливо враховувати при виробленні сутнісних характеристик та політики державного регулювання економічної безпеки підприємництва як сектора національного господарства в критично складних умовах нинішньої війни та політико-економічної нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Сото Х. У. Соціалізм, економічний розрахунок і підприємницька функція. К. : ІРІСЕН, 2008. 488 с.
2. Саніахметова Н. О. Підприємницьке право : Навчальний посібник. К.: А.С.К., 2001. 704 с.
3. Уразалієв Р. М., Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21 (2). С. 153-158.

Ярослав ДЕМЧИШИН

аспірант освітньо-наукової програми

«Публічне управління та адміністрування» ЗУНУ

Науковий керівник - д.е.н., професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

**ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО ОСБЛУГОВУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ**

Територіальні громади стикаються зі складною економічною ситуацією в Україні, що призвело до значних втрат економіки (прогнозується від 22 до 46% ВВП за даними Інституту економіки та прогнозування НАН України, руйнуванням інфраструктури (30-50% виробничих потужностей на суму \$94 млрд., житлового фонду 35,2 млн. м² на \$31 млрд., навчальних закладів на суму \$1,3 млрд.), зупинкою роботи до 80% підприємств, втратою роботи понад 50% українців, скороченням експортних надходжень до 48% та зменшенням капітальних інвестицій